

**Київський національний торговельно-
економічний університет Кафедра публічного
управління та адміністрування**

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ В
СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ»**

Студента _____ курсу, _____ групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Ляненко
Анастасія
Вікторівна

Науковий керівник
науковий ступінь,
вчене звання

(підпис керівника)

Головня
Юлія
Ігорівна

Гарант освітньої програми
науковий ступінь,
вчене звання

(підпис гаранта)

Орлова
Наталія
Сергіївна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ КОРУПЦІЇ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	
1.1. Проблематика корупції в сучасному науковому дискурсі.....	4
1.2. Нормативно-правове регулювання антикорупційної сфери в Україні.....	6
РОЗДІЛ II. ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ Й ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	
2.1. Основні антикорупційні інституції й практика боротьби з корупцією в умовах сучасності.....	13
2.2. Морально-ідеологічні заходи антикорупційного спрямування та топ-корупційні справи в Україні.....	18
РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ Й ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ	
3.1. Зарубіжний досвід формування й реалізації антикорупційної політики держави.....	27
3.2. Інноваційні підходи щодо оптимізації механізмів боротьби з корупцією в Україні.....	31
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	34
ДОДАТКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що корупція на сьогоднішній день набуває ознак проблеми, причому стосується це не тільки України, але й усього світу, де її прояви є загрозою, через що жодна сфера життєдіяльності не може функціонувати нормально. Корупція в системі державної служби перетворюється в інтернаціональну проблему, оскільки незаконні корупційні відносини стосуються інтересів більшості країн світу [9, с. 38]. Можемо констатувати, що в Україні надзвичайно високий рівень корумпованості, який визнають аналітики, експерти, громадські організації, а також навіть самі представники органів державної влади. Саме через це корупція негативно впливає на економіку, політику, соціальну та правову сфери.

Протидія корупційній злочинності потребує вивчення умов, в яких формується і реалізовується антикорупційна стратегія в Україні в сучасний період, оцінки політики держави в цьому напрямі, а також виокремлення кримінологічно-значущих проблем застосування конкретних механізмів такої протидії. До того ж деякі вчені не вкладають у поняття «протидія корупції» заходи, які проводять і фізичні особи з власної ініціативи.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є теоретичне узагальнення підходів й обґрунтування методів та механізмів запобігання й протидії проявам корупції в системі державної служби України.

Об'єктом дослідження є процес формування механізмів запобігання проявам корупції в системі державної служби.

Предмет дослідження – теоретико-прикладні аспекти запобігання й протидії проявам корупції в системі державної служби України.

Завданням випускної кваліфікаційної роботи є:

1. Сформулювати поняття та визначення корупції як виду кримінального діяння.
2. Окреслити основні причини корупції в Україні
3. Здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства
4. Надання методичної допомоги з питань дотримання вимог

антикорупційного законодавства

5. Дослідити основні напрямки запобіганню корупції в Україні

6. Визначити інноваційні підходи для подолання корупціогенних факторів.

Аналізу теоретичних засад державного управління, механізмів формування та реалізації державної політики у різних сферах суспільного життя, питанню політичної корупції в системі державного управління присвячені праці М.Мельника [27], В.І.Попова [39], М.Бездольний [9], А.Л.Тінькова [45], Р.Кулаковський [24] та інших науковців, які розглядали означене питання в фундаментальній і прикладній площинах. Не зважаючи на те, що існує чимало наукових праць і публікацій, питання корупції в системі державної служби не втрачає своєї актуальності, а тому сучасний стан, особливості та новітні прояви корупції потребують більш детального розгляду, що і визначає необхідність здійснення такого дослідження.

Інформаційною базою виступили результати наукових і прикладних досліджень українських та зарубіжних вчених, навчальних посібників, монографій, мережі Інтернет, нормативних документів України.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Результати дослідження опубліковано в статті «Теоретико-прикладні засади запобігання й протидії проявам корупції в системі державної служби України». Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій. Збірник наукових статей.2019.-С.235.

РОЗДІЛ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ КОРУПЦІЇ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

1.1. Проблематика корупції в сучасному науковому дискурсі

Петром Порошенком серед пріоритетів Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» констатовано чітку проблему наявності корупції в державі, внаслідок чого боротьба з корупцією є однією із головних пріоритетних справ сучасного суспільства, адже «основною метою антикорупційної реформи є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції» [5]. Визначені напрями мають бути втілені шляхом належної реалізації нової Антикорупційної стратегії та успішного впровадження нових антикорупційних механізмів. Серед них – декларування майнового стану публічних службовців, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірка доброчесності службовців та моніторинг їхнього способу життя тощо. Зокрема, подолання політичної корупції вимагає докорінної реформи системи політичного фінансування, в якій важливим є використання новітніх технологій, зокрема забезпечення державою доступу до інформації у формі «відкритих даних».

Сьогодні потребує вирішення питання створення ефективної інституційної системи запобігання і протидії корупції, зокрема Національне антикорупційне бюро України має виявляти і розслідувати корупційні злочини вищих посадових

осіб, а Національне агентство з питань запобігання корупції – впроваджувати інструменти запобігання й попередження корупції, здійснювати контроль за доброчесною поведінкою службовців.

У науковому дискурсі узагальнилось поняття корупції, сучасне розуміння якої полягає в причетності двох чи більше осіб до однієї справи, мета якої – порушити, змінити, фальсифікувати, підкупити чи зіпсувати правильний розвиток суспільних відносин та існування держави загалом, іншими словами, це є використання можливостей, зловживання становищем у приватних інтересах.

У Законі України «Про запобігання корупції» [2] наведено таке визначення: корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

У Цивільній Конвенції про боротьбу з корупцією [4] «корупція» означає прямі чи опосередковані вимагання, пропонування, надання або одержання хабара чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, яка отримує хабара, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи.

Можемо констатувати, що нині у світі існує безліч дефініцій корупції і кожна держава вкладає в це поняття це щось своє, однак у кінцевому підсумку дії чи бездіяльність посадових осіб призводять до розкрадання чи обману держави в особі відповідних органів державної влади.

Підсумовуючи викладене вище, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що корупція – це взаємодія мінімум двох зацікавлених сторін (в якій одна з них обов'язково є представником влади), що пов'язані між собою у задоволенні особистих потреб та інтересів, а також це відхилення від загальноприйнятих норм поведінки осіб, уповноважених на здійснення певних функцій (державних,

соціальних, політичних тощо) [5].

Соціологічне опитування свідчить про такі дані: абсолютна більшість громадян (понад 80 %) вважають корупцію характерним для сьогодення явищем. Найкорумпованішими українці назвали: державних службовців (65%), парламент (64%), працівників податкової сфери (62%), суддів (61%), президента та прем'єр-міністра (60%), представників місцевих органів влади (55%), поліцію (54%), керівників бізнесу (46%), релігійних лідерів (32%). При цьому, вважають за непотрібне повідомляти про корупцію 42% опитаних, адже 16% – переконані, що це нічого не змінить, а 14% бояться наслідків такого викриття. Можна назвати українців досить сміливими викривачами, адже майже кожен третій житель Європи та країн Центральної Азії не повідомляє про корупцію саме через страх помсти. Також варто відзначити прогрес порівняно з минулими роками: у 2013 році 74% українців не повідомляли про корупцію, бо 63% з них вважали, що це нічого не змінить, а 24% боялися наслідків. Українці оцінюють корупцію як зло, що завдає шкоди суспільству. Більшість населення України (56%) корупцію розуміють як хабарництво, підкуп посадових осіб. Для інших корупція – це зловживання владою, перевищення посадових повноважень для власного збагачення. Найкорумпованішими, на думку населення, є: медичні заклади, правоохоронні та судові органи, вищі учбові заклади, міністерства та інші органи центральної виконавчої влади [19].

Погляди населення на причини корупції досить вкорінені, корупція розглядається як результат впливу чинників, якими є прагнення чиновників використовувати службове становище заради особистої вигоди (19,7%), яким сприяють вище керівництво та саме населення, яке звикло в певний спосіб вирішувати власні проблеми (11,8%) [10].

1.2. Нормативно-правове регулювання антикорупційної сфери в Україні

В Законі України «Про запобігання корупції» зазначено, що

діяльність із запобігання та протидії корупції базується на таких принципах [2]:
(див. Додаток А)

Таблиця 1

Принципи запобігання та протидії корупції ЗУ «Про запобігання корупції» [2]

Верховенства права	Законності	Пріоритетності запобіжних заходів
Невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень	Забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків	Відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування
Участі громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають допомогу у здійсненні таких заходів	Комплексного здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів	Невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень

Основним антикорупційним нормативно-правовим актом в Україні був Закон України «Про запобігання і протидії корупції» [2], що встановлював основні засади запобігання та протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок учинення корупційних правопорушень збитків, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав або інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Відповідно до вищезазначеного Закону, правопорушення, пов'язане з корупцією – це діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною в частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

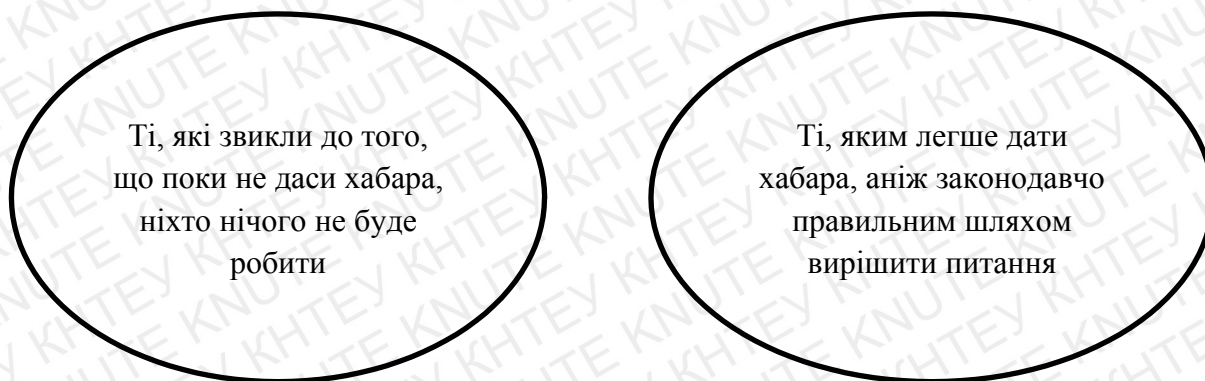
Щороку складається від трьох до п'яти тисяч адміністративних протоколів про корупційні порушення, але щодо осіб, які не займають високих посад. Тобто, статистика правоохоронних органів дає не повне уявлення про ознаки корупції.

Суспільство готове піти на злочин заради задоволення особистих потреб.

Нинішня ситуація в країні неодноразово підтверджує те, що коли немає попиту, то немає й пропозиції, адже наше суспільство ділиться на дві категорії, які тією чи іншою мірою підтримують корупцію, а саме:

Рисунок 1

Категорії суспільства [7]

На сьогоднішній день в нашій країні сформовано законодавче підґрунтя щодо виявлення, запобігання й протидії проявам корупції в системі державної служби. Правовою основою у сфері боротьби з корупцією є: Конституція України [1], Закон України «Про запобігання корупції» [2], Закон України «Про очищення влади» [3], інші законодавчі та нормативно-правові акти.

Варто окремо приділити увагу Закону України «Про запобігання корупції» [2], що визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [2]. До цього закону були включені норми, що детально врегульовують окремі інститути, наприклад, спеціальну перевірку чи декларування доходів, майна, витрат та зобов'язань фінансового характеру публічних службовців. На сьогоднішній день всі державні службовці та посадові особи органів державної влади щорічно за минулий рік повинні подавати декларацію, в якій зазначають свої доходи, майно, подарунки, цінні папери та інше. Також в декларації зазначаються доходи близьких родичів, або осіб з якими проживають однією сім'єю.

Ми переконані, що серед основних факторів, що впливають на поширення

проявів корупції, є низькооплачувана робота, низькі заробітні плати. А тому, коли виникає пропозиція, за яку отримують певну винагороду, люди погоджуються на це через вимушеність таких дій.

Також до причин виникнення корупції можна віднести недосконалість законодавства, адже в нас є безліч прогалин, з якими кожен стикається практично щодня. Чим складніша система нашого законодавства, тим більше є можливостей розвинути проблему, тим легше там розвинути корупцію. Тут працює ще й ефект «радіо», адже вирішивши свою проблему через когось, ми починаємо ділитися з тими, кому це також потрібно, а саме так і розповсюджується корумпованість в нашому суспільстві [7].

Одним зі сприятливих факторів поширення корупції є багат шаровість, адже у різних гілок влади, у різних соціальних верствах населення різна матеріальна винагорода за виконану справу. Тому вважаємо, що державі необхідно створити умови, за яких публічний службовець буде побоюватися її розкратити, матиме великий непереборний страх перед тим, як отримати неправомірну вигоду від громадянина, матиме відчуття сорому перед своїм оточенням.

Незважаючи на те, що та особа, яка отримує неправомірну вигоду, має на меті покращити своє матеріальне становище та становище своєї родини, повинна, однак, задуматись над тим, що, беручи щось, вона втрачає шанс на вільне, чесне, об'єктивне майбутнє власних дітей та всього майбутнього покоління.

На сьогоднішній день в Україні триває процес децентралізації, одним із завдань якої є зменшення корумпованості органів публічної влади та їх посадових осіб. Однак процеси децентралізації також впливають на розвиток корумпованості в країні, адже вже сьогодні спостерігається запекла боротьба за територію, бо лісові, земельні та водні ресурси країни мають значну цінність та відповідний потенціал. Разом з тим, в суспільстві наявна велика зневіра до викриття злочинів щодо корупції: хоча 5 % суспільства і повідомляє про отримання неправомірної вигоди публічним службовцем, проте більшість цих злочинів не призводять до притягнення до відповідальності цих осіб. Вважаємо, що подолати корупцію неможливо без невідворотного настання відповідальності

за вчинення корупційного правопорушення.

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [2] суб'єктами, які можуть бути притягнуті до відповідальності за корупційні злочини, є:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступники, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України та інші;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань;

д) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, Голова, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

е) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально-виконавчої служби, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

є) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби тощо;

ж) члени Центральної виборчої комісії;

з) посадові та службові особи інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим;

2) особи, які відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1;

б) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого

самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи в установлених випадках);

в) посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, в тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства);

г) посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені);

3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми;

4) посадові особи та працівники юридичних осіб; фізичні особи – у разі одержання ними неправомірної вигоди, або одержання від них особами, що є суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення, або за участю цих осіб іншими особами неправомірної вигоди [2].

В суспільстві міцніють стереотипи толерантності по відношенню до корупції та організованої злочинності, пов'язаної з нею. В масовій свідомості основних соціальних груп є думка, що корупційні злочини не наносять шкоди суспільству, тому певні верстви населення обирають корупційні шляхи вирішення тих чи інших повсякденних проблем. Громадянину, знаючи про те, що всі дають у тому чи іншому закладі хабарі, дуже важко психологічно перебороти у собі схильність не вчинити так, як робить решта. Однак частка осіб, які готові виправдати корупційні дії для блага сім'ї та родини є вищою: 17% вважають, що заради блага родини можна дати хабар, а стосовно суспільного блага таких близько 9%. Корупція в цілому є однією з трьох найбільших проблем в Україні, при цьому

головною корупційною проблемою опитані називають політичну корупцію на топ-рівні. Обираючи між актуальністю різних типів корупції, 73,2% респондентів назвали політичну корупцію на найвищому рівні дуже серйозною проблемою, ще 19,3% – скоріше серйозною (разом 92,5%). Повсякденну побутову корупцію, з якою можуть безпосередньо стикатися опитувані, вони вважають менш серйозною проблемою (53,3% опитаних назвали її дуже серйозною проблемою і ще 28,3% – скоріше серйозною; разом 81,6%). Корупцію у бізнесі вважають дуже серйозною проблемою 47,4% респондентів, і скоріше серйозною – 25 % [35].

Окреслимо перелік нормативно-правової бази щодо запобігання проявам корупції: Конституція України; Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією №2476-IV від 01.01.2006; Конвенція Організації Об'єднаних націй проти корупції №251-V від 01.01.2010; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією №252-V від 01.03.2010; Кодекс України про адміністративні правопорушення; Кримінальний кодекс України; Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення»; Закон України «Про запобігання корупції»; Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки»; Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»; Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 «Про затвердження порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки Державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям»; Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 563 «Деякі питання реалізації Закону України «Про очищення влади»; Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 118 «Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції; Наказ Міністерства юстиції України від 11.02.2012 № 39/5 «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення»; Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій

держави; Навчальний посібник Ради Європи щодо антикорупційної діяльності [37].

РОЗДІЛ II. ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ Й ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

2.1. Основні антикорупційні інституції й практика боротьби з корупцією в умовах сучасності

Відповідно до журналістського розслідування «Резонанс» характеристика сучасного стану проблеми відповідальності та запобігання зловживанню владою або службовим становищем дали нам право стверджувати, що нерозуміння тяжких наслідків корупції призводить до цілої низки публікацій про неспроможність боротьби правоохоронних органів із службовою злочинністю в цілому. Правоохоронні органи здатні ефективно протидіяти службовим злочинам, потрібно перестати займатися випадковим законотворенням, що паралізує їх роботу. Навіть виявлений злочин залишається по факту безкарним [36].

Для розуміння суті проблеми сучасного стану службової злочинності та досліджуваного її прояву, звернемося до показників, отриманих у той час, коли законодавство давало можливість ефективно боротися з такими злочинами.

Питома вага злочинів у сфері службової діяльності складала у 2003 р. – 3,2 %, у 2004 р. – 3,2 %, у 2005 р. – 3,7 %, у 2006 р. – 3,9 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів. Існуюча практика статистичного обліку засуджених, коли їх обліковують лише за більш тяжкий злочин або за найбільш поширеними злочинами, призводить до того, що кількість засуджених за злочини у сфері службової діяльності серед загальної кількості засуджених осіб становить 1,5–1,6 %, тобто в два рази менше, ніж встановлених і зареєстрованих злочинів у загальній кількості злочинів [16].

Дані про кількість засуджених за вчинення службових злочинів осіб свідчать про неухильне їх зростання (з 552 у 1990 році до 5116 у 2000 році). Зростання склало 926,8 %, хоча загальна кількість засуджених зросла за цей час лише на

221,6 %, таким чином, кількість засуджених за службові злочини зростала у 4,2 рази швидше ніж загальна кількість засуджених осіб. Проте, занадто високий рівень латентної злочинності у сфері службової діяльності ускладнює оцінку її реального стану. Враховуючи обставину, що лише одна третина кримінальних справ про злочини у цій сфері діяльності доходить до судового розгляду, то можливо зробити висновок, що держава проти цього лиха не застосовує усіх засобів боротьби. За оцінками експертів, розмах «тіньової» економіки, до якої належить й службова злочинність, сягає щорічному державному бюджету. Ці оцінки зроблені без урахування швидкості обігу грошової маси і товарів. Якщо ж брати до уваги і цей важіль, то експертні оцінки дають нам надзвичайно оптимістичну картину.

За офіційними даними Державної судової адміністрації України, протягом 2013–2017 років за вчинення злочину, передбаченого ст. 364 КК України, засуджено 518 осіб, майже 70 % з яких становлять державні службовці. Враховуючи надважливе значення мінімізації таких небезпечних проявів збоку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, розробка нових підходів до запобігання державними службовцями наданою їм владою або службовим становищем виглядає актуальним та своєчасним завданням як для науковців, так й для правозасновників.

Оскільки державні службовці знаходяться найближче до населення, забезпечення їх нормального функціонування є одним із головних завдань сучасного уряду. Внаслідок цього питання недопущення порушень прав та свобод громадян та різного роду службових зловживань у службовій діяльності державним службовців є одним із найбільш серйозних та складних питань в сучасних умовах реформування держави [17].

Правову основу запобігання зловживанню владою або службовим становищем в Україні складає ціла низка правових актів. Основні напрямки боротьби зі службовими злочинами державних службовців останні 10–15 років постійно

перебували в зоні уваги й визначалися цілою низкою законодавчих та нормативних актів. Назвати всі практично неможливо, через те, що це дуже велика кількість документів (щорічно в країні приймалося на різних рівнях від 80 до 130 законодавчих актів з питань попередження службових злочинів, корупційних злочинів та пов'язаних з ними порушень службової дисципліни саме державними службовцями) [15].

В Україні впроваджено три основні антикорупційні інституції, а саме:

Таблиця 3

Антикорупційні інституції [11]

Національне антикорупційне бюро	Антикорупційне агентство	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
Заводять оперативно-розшукові справи на підставі постанови, яка затверджується начальником відповідного підрозділу Національного бюро та здійснюють гласні та негласні оперативно-розшукові дії	Одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами від державних органів інформацію, необхідну для виконання покладених на них завдань.	Здійснення наглядів за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності досудового розслідування НАБУ
Знайомляться з матеріальними носіями інформації, що необхідні для попередження, виявлення чи припинення розслідувань кримінальних правопорушень	Звертатись до суду із позовами щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, укладених внаслідок вчинення корупційного діяння.	Підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях
На підставі відповідного рішення суду на строк до 10 діб можуть опечатувати архіви, каси приміщень чи інші сховища, брати їх під охорону, а також вилучати предмети в порядку передбаченому КПК	Безперешкодно входити до приміщень державних органів, органів місцевого самоврядування, мати доступ до матеріалів.	Представництво інтересів громадянина або держави у суді в випадках передбачених законом і пов'язаних із корупцією
За пред'явленням службового посвідчення можуть безперешкодно входити до державних органів, органів місцевого самоврядування та зони митного контролю	Вимагати необхідні документи та іншу інформацію у зв'язку з реалізацією своїх повноважень	
Виступати як представник інтересів держави у відповідних юрисдикційних	Ініціювати проведення службового розслідування, вжити заходів щодо	

органах	притягнення до відповідальності винних осіб, винних у вчиненні корупційних злочинів	
Зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю і спеціальні засоби, а також застосовувати заходи фізичного впливу.	При виявленні порушень в деклараціях матеріали будуть передані в НАБУ.	

Усі ці органи співпрацюють між собою, однак, мають різні функції та завдання:

НАБУ – державний правоохоронний орган, основне завдання якого – попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, вчинених вищими посадовими особами, а також запобіганню вчинення нових.

НАЗК – центральний орган виконавчої влади України зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізацію державної антикорупційної політики.

Відповідальний перед Верховною Радою України і підзвітний Кабінету Міністрів України.

САП – самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури України.

Створений для допомоги та нагляду за розслідуваннями Антикорупційного бюро [11, с. 68].

Практична реалізація положень Закону «Про запобігання корупції» посадовими особами відповідного державного органу є наріжним каменем суттєвого зменшення рівня корупції у цій інституції і низька обізнаність з його положеннями не сприяє неухильному дотриманню Закону [6].

Проблема корупції увійшла до трійки лідерів (94,4%), хоча корумпованість органів влади як її окремих випадків практично не поступається за серйозністю (93,8%). Інші проблеми, які визнали досить серйозними понад 90% опитаних, такі: • висока вартість медичних послуг (94,3%) – цілком прогнозовано, вийшла в лідери завдяки старшому поколінню та сільським мешканцям; • інфляція, девальвація національної валюти (93,4%) – майже без відмінностей між різними групами населення, • безробіття (93,0%) – найчастіше вказувалось сільськими

мешканцями; • висока вартість і низька якість житлово-комунальних, транспортних та інших державних послуг (92,8%) [18].

Одним з дієвих заходів боротьби з корупцією є ефективне вирішення питань використання і поширення інформації в сфері бізнесу, в державних органах і в громадських структурах. Не слід вважати, що справа – лише в інформаційній непрозорості [12, с.37]. Однак, всі інші корупційні фактори починають працювати на повну потужність саме тоді, коли громадськість позбавлена можливості одержувати інформацію про діяльність державних чиновників, коли підприємець не може легально довідатися про умови укладення угоди тощо. Боротьбу з корупцією потрібно починати з себе, не давайте хабар, а краще зверніться за допомогою до правоохоронних органів чи суду. Якщо ж хабар саме ці органи і вимагають, в такому випадку є лише один законний шлях боротьби, це звернення за допомогою до правозахисних організацій, політичних партій та громадських організацій які мають на меті боротьбу з корупцією.

В Україні звикли до того, що багато речей, які обіцяють не завжди відповідають дійсності. Наприклад, ст. 49 Конституції України говорить про «У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» [1]. Після цієї фрази немає звичної нам «зірочки», яку ми часто зустрічаємо в різних рекламних повідомленнях з ряду «кожному відвідувачеві – мобільний телефон у подарунок*». Але наш досвід відвідування лікарень підказує, що ця злочасна зірочка в цій конкретній статті Основного Закону була пропущена помилково. Теж саме можна сказати і про право на життя, безпеку, повагу до гідності, недоторканність житла, свободу думки, безкоштовну освіту, захист прав в суді – всіх тих чудових речей, які ми голосно називаємо нашими невід'ємними конституційними правами.

Варто зазначити про судову систему України, а саме апеляційна інстанція змінює кожне третє рішення адміністративних судів першої інстанції [12, с.39]. Така кількість прийнятих до розгляду апеляції рішень говорить про наступне: або у нас в судах першої інстанції сидять ідіоти, або десь в ланцюжку засів корупціонер.

Правильною вважаємо думку вчених, що нинішня антикорупційна діяльність не адекватна сучасній «українській» корупції. Вона зводиться до сліпого маніпулювання змінами в законодавстві (що має вигляд його вдосконалення) і хаотичних дій у «вдосконаленні» інституцій кримінальної юстиції (правоохоронних органів). Зокрема, не враховується чинник корупційної активності громадян, і тому все зводиться до корупційної активності посадових (службових) осіб. Це означає, що зі стратегії і тактики протидії корупції випадає такий потенціал, як «діяльність, спрямована на зменшення корупційної активності громадян», що має вирішальне значення для протидії корупції кризового типу [8].

2.2. Морально-ідеологічні заходи антикорупційного спрямування та топ-корупційні справи в Україні

Серед багатьох причин поширення корупції в Україні особливо значимою сьогодні визнається неналежне здійснення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів. Тому антикорупційну експертизу законодавства слід вважати одним з найактуальніших питань для України у сфері протидії корупції. У сучасних теоретичних моделях корупції, на яких ґрунтуються проведені в останні роки дослідження (насамперед, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку тощо) в країнах з перехідною економікою, стан законодавства визнається важливим чинником корупційної поведінки [29, с.387]. Для визначення загальних рис антикорупційної стратегії України в контексті антикорупційної експертизи нормативно-правових актів, як і в попередньому підрозділі, спочатку розглянемо історію виникнення цього терміну та механізму здійснення в нашій державі. Так, базовою моделлю для розробки концепції механізму здійснення антикорупційної експертизи в Україні послужила кримінологічна експертиза. Вперше такий механізм до кримінологічної експертизи законопроектів був апробований у 1992–1995 р. Науково-дослідним інститутом вивчення проблем злочинності Академії правових наук України, що стало поштовхом до розробки проекту Закону України «Про кримінологічну

експертизу» і було підтримано в Розпорядженні Президента України (п. 11) від 10 лютого 1995 р. № 35/95-рп [30, с.49]. Серед організаційно-правових заходів створення необхідної законодавчої, інформаційно-аналітичної та наукової бази в боротьбі зі злочинністю на 1995–1996 рр. слід зазначити підготовку правових засад та організаційно-методичних засобів проведення в Україні кримінологічної експертизи проектів законодавчих актів [13, с.71]. Це стало підґрунтям для впровадження в державі кримінологічної, а з часом – антикорупційної експертизи проектів законодавчих актів. Поняття кримінологічної експертизи визначається як здійснювані на основі науково обґрунтованої методики з використанням кримінологічних знань дослідження та оцінка законодавчих проектів та інших нормативно-правових актів з метою виявлення і запобігання нормативному закріпленню положень, реалізація яких може посилювати дію причин та умов, що призводять до вчинення злочинів, або послаблювати соціальні засоби (заходи), спрямовані на усунення таких причин та умов [14, с. 440].

Відповідно до редакції Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [2] антикорупційна експертиза проводиться з метою виявлення в чинних нормативно-правових актах та проектах нормативно-правових актів факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, розроблення рекомендацій щодо їх усунення. Антикорупційна експертиза здійснюється Міністерством юстиції України, крім антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України, яка здійснюється комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією. Обов'язковій антикорупційній експертизі підлягають проекти законів України, актів Президента України, інших нормативно-правових актів, що розробляються КМУ, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади. Результати такої експертизи мають бути обов'язково розглянуті під час прийняття рішення щодо ухвалення (прийняття) відповідного нормативно-правового акту. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів здійснюється щодо законів України, актів Президента України та КМУ згідно зі

щорічним планом, що затверджується Міністерством юстиції України, у таких сферах: 1) права та свободи людини і громадянина; 2) повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 3) надання адміністративних послуг; 4) розподіл і витрачання коштів державного та місцевих бюджетів; 5) конкурсні (тендерні) процедури [2]. Також Методологія визначає перелік корупціогенних факторів, що можуть зумовити виникнення корупції під час виконання, реалізації або застосування певного нормативно-правового акту, а також містить способи виявлення корупціогенних факторів та шляхи їх усунення з проекту нормативно-правового акту. Під поняттям «корупціогенний фактор» відповідно до положень Методології слід розуміти здатність нормативно-правової конструкції (окремого нормативного припису чи їх сукупності) самостійно чи у взаємодії з іншими нормами створювати ризик вчинення корупційних правопорушень. До корупціогенних факторів Методологія відносить: нечітке визначення функцій, прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; створення надмірних обтяжень для одержувачів адміністративних послуг; відсутність або нечіткість адміністративних процедур; відсутність чи недоліки конкурсних (тендерних) процедур [20, с.3].

За результатами узагальненої практики проведення експертизи проектів нормативно-правових актів на наявність корупціогенних факторів за 2011 р. Міністерство юстиції виявило корупціогенні фактори в кожному сьомому акті. Так, у 2011 р. на правову експертизу до Міністерства юстиції надійшло 1 575 проектів нормативно-правових актів і у 216 з них було виявлено норми, які містили корупційні ризики. Більшість цих норм було виявлено в проектах актів у сфері земельного, цивільного та фінансового законодавства. При цьому менше таких норм виявляли у проектах законів, а найбільше – у проектах підзаконних нормативно-правових актів. Під час антикорупційної експертизи у проектах нормативно-правових актів найбільше було виявлено недоліків техніко-

юридичного характеру, які також сприяють вчиненню корупційних правопорушень. Доволі часто проекти містили такий корупціогенний фактор, як неналежне визначення функцій, прав, обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування, наслідком чого може бути невиправдане встановлення чи надмірне розширення дискреційних повноважень, створення умов для виникнення конфлікту інтересів та можливостей для зловживання наданими їм повноваженнями. На другому місці за кількістю виявлених корупціогенних факторів – відсутність у проектах нормативно-правових актів, якими регулюється реалізація суб'єктивних прав і виконання юридичних обов'язків фізичними та юридичними особами, адміністративних процедур або наявність у проекті нормативно-правового акту нечітко встановленої адміністративної процедури, що здатні створити умови для здійснення корупційних дій або виникнення корупційних відносин [21].

Отже, перелік сфер суспільного життя, стосовно яких здійснюється антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів Президента України, ВР України та КМУ, обмежений. Слід розглянути подібні сфери з метою зазначеної експертизи також у вузькому розумінні. Є потреба у розробці методики визначення ризиків виникнення корупції у конкретних сферах суспільного життя, з урахуванням специфіки кожної та відповідних норм законодавства, що регулюють суспільні відносини у цих галузях [22, с.440]. Можна зробити висновок, що антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів є превентивним заходом держави щодо можливих проявів корупційних дій за наявності потенційно корупційних факторів. Проте зазначене вище дає підстави говорити про недосконалість вітчизняного законодавства в частині проведення антикорупційної експертизи, зокрема, вимагають удосконалення норми, що визначають власне корупціогенні фактори, а також механізм проведення антикорупційної експертизи.

У цілому визначення корупціогенних факторів, які містяться в українській Методиці, не викликають з нашого боку заперечень, але ми вважаємо їх перелік

неповним. Певних змін вимагає і власне механізм проведення антикорупційної експертизи. На рівні Верховної Ради України це може бути закон України, який регламентує прийняття законодавчих актів. Антикорупційну експертизу повинні мати право офіційно проводити усі зацікавлені неурядові організації. Також потрібен вибірковий контроль, який має проводити комісія щодо протидії корупції із залученням зовнішніх експертів [23, с.170]. Експертиза щодо корупціогенності чинних нормативно-правових актів, яка ґрунтується на аналізі правозастосування та вивченні корупційних практик, частково попереджує можливість виникнення в майбутніх актах, пов'язаних із первинним законом, корупційної складової.

Удосконалюючи механізм застосування антикорупційної експертизи в Україні, доцільним буде також передбачити кримінальну відповідальність за підготовку неякісного законопроекту. Тут доречно сказати декілька слів про саму криміналізацію в цілому, що може слугувати також обґрунтуванням наступних пропозицій (в інших розділах дисертації) до КК України. Недарма у кримінально-правовій науці неодноразово висловлювалася думка, що одним з основних засобів боротьби із суспільно небезпечними протиправними діяннями є їх криміналізація. Корупція в Україні – це як ракова пухлина, вона заважає нам рухатися вперед, руйнує суспільство на усіх рівнях. Україна постійно потрапляє у ТОПи рейтингів світової корупції.

Найгучніші справи, пов'язані з корупцією державної служби України:

Таблиця 4

Найгучніші антикорупційні справи [28]

Назва справи	Опис	Аналітика
Справа Онищенко	Однією з найгучніших корупційних справ 2016 року стало виявлення махінацій з продажем видобутого державою газу, в організації яких правоохоронці звинуватили члена Ради від групи «Воля народу» Олександра Онищенко. Фактично з неї починався «антикорупційний сезон» 2016	Ще в лютому 2016 року керівник Національного антикорупційного бюро Артем Ситник повідомив журналістам про розслідування махінацій на державному газі. Тоді він не назвав конкретних прізвищ, але розповів, що підставним фірмам газ державного видобутку продавали за низькою ціною нібито для населення. А

	<p>року, нею він і закінчується.</p>	<p>потім продавали у кілька разів дорожче для промислових виробників, з чого держава недоотримувала прибутки. Ця схема, за даними слідства, діяла вже після Євромайдану.</p> <p>Слідство тривало кілька місяців, і вже на початку червня НАБУ оприлюднило всі деталі схеми, яка нібито завдала державі збитків на три мільярди гривень. Тоді ж НАБУ звернулось щодо зняття з Олександра Онищенка недоторканності.</p> <p>НАБУ швидко затримало низку учасників схеми, частина яких визнала вину та уклала угоду зі слідством. Натомість Олександр Онищенко, поки ГПУ готувала подання про зняття з нього недоторканності, покинув Україну й оселився у Лондоні.</p> <p>Олександр Онищенко не визнає своєї вини, більше того, наприкінці року він звинуватив у корупції президента.</p> <p>Поки головні обвинувачені у справі не в Україні, НАБУ звітує що за кілька місяців після припинення «газової схеми» державна компанія «Укргазвидобування» заробила 162 мільйона гривень, а за три роки існування схеми з посередниками - всього 25 мільйонів</p>
<p>Прокурор-хабарник</p>	<p>У високопосадовців вилучили \$500 тис., діаманти, зброю та цінні папери.</p> <p>Йдеться про заступника прокурора Київської області Олександра Корнійця та першого заступника глави слідчого управління ГПУ Володимира Шапакіна. Їх підозрюють у вимаганні хабара в особливо великих розмірах.</p>	<p>«За інформацією, під час затримання у посадовців було виявлено в цілому близько \$500 тис, а також коштовності та цінні папери. Зокрема, під час обшуку у Шапакіна було знайдено: \$130 тис. в кабінеті; \$ 30 тис., 22 тис. євро у будинку; \$170 тис. і 500 тис. грн у квартирі; документи на депозитні вкладення на суму 800 тис. грн, а також незареєстровану вогнепальну зброю і боєприпаси. Під час обшуку у Корнійця було знайдено 35 пакетів з діамантами, загальною кількістю 65 каменів», - розписав «нажите» прокурорами народний депутат Мустафа Найєм</p>
<p>Голова Апеляційного суду Антон Чернушенко</p>	<p>Антон Чернушенка співробітники ГПУ застали зненацька. Судді навіть довелось ховати гроші в мантії. Проте все сховати не вдалось. Правоохоронці вилучили у</p>	<p>Про те, як в Чернушенка забирали останнє, суддя розповів журналістам і залишився на дві доби у своєму кабінеті. За цей час Рада зняла з нього суддівську недоторканність і дозволила</p>

	<p>служителя Феміди близько \$6,5 тис., які той начебто збирався витратити на стоматолога, 30 тис. грн., які б мали піти на продукти для вечері, ключі від 5-ти машин преміум-класу та картки на пальне (14 т). Крім того, в мобільному Чернушенка були десятки вхідних SMS із вказівками, якими мають бути рішення суду.</p>	<p>арештувати. Але Чернушенко зник. Правоохоронці і досі не можуть його знайти. Щоправда, правоохоронцям вдалось знайти сина скандального судді. Дмитра Чернушенка затримали, йому інкримінують авторство SMS, які він надсилав батькові і вказував, які судові рішення ухвалювати.</p>
--	---	---

Підводячи підсумки найгучніших справ, які пов'язані з корупцією державної служби можна зробити висновки про те, що вищезазначені державні службовці не переймалися про суспільні проблеми, якими мали займатись. Кожний з них переймався лише за свої особисті інтереси та інтереси своєї родини.

За даними журналістського розслідування «Наші Гроші» можна визначити топ-корупціонерів з 2015 по 2017 рр. Основна стаття за якою обвинувачують даних осіб це зловживання владою або службовим становищем. До таких осіб відносять: Іванченко В.М. колишній голова РДА Миколаївської області; Остринський В.М. колишній голова Обухівської РДА; Сухомлин О. колишній заступник міністра економічного розвитку; Супрун М.С. колишній голова Бобровицької РДА Чернігівської області; Шкаврон М.І. колишній перший заступник голови Києво-Святошинської РДА; Вакуленко В.О. колишній голова Глобинської РДА Полтавської області; Підгайний Я.М. колишній перший заступник міністра вугільної промисловості України та інші. Під топ-чиновниками маються на увазі службові особи категорії «А», які займали особливо відповідальне становище, представники вищого корпусу державної служби, вирокі щодо яких наявні у Єдиному державному реєстрі [28](Додаток Б). Законодавча антикорупційна політика України в сучасний період характеризується формальним підходом, декларативністю, непослідовністю, зволіканням з прийняттям законів, політизованістю, частою зміною назв основного антикорупційного закону при збереженні основного змісту його принципових положень. В політиці України з протидії корупційній злочинності

не враховано такого фактору, як соціальні заходи. Аналіз розвитку антикорупційного законодавства в сучасний період свідчить про його неефективність, що дає підстави для висунення також гіпотези про не врахування рівня правової культури та правосвідомості громадян при розробці державної антикорупційної політики. Для вироблення ефективної державної політики протидії корупційній злочинності має бути побудована концепція комплексного впливу на прояви корупції, яка, серед іншого, включає: підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян, соціальні заходи, наукове супроводження вироблення й реалізації державних заходів протидії; забезпечення ефективності кримінальної юстиції [26, с.4].

Цілком виправданим є впровадження в кримінально-процесуальне право України інституту приватного кримінального переслідування корупційних діянь. Ідея залучити громадян до безпосередньої протидії корупційній злочинності нами підтримується, більше того узгоджується з нашою ключовою пропозицією вважати «протидією корупції» заходи, які проводять і фізичні особи з власної ініціативи. Проте, дана ідея, викладена в проекті Закону України № 4607, що розроблено з метою одержання державою допомоги громадянського суспільства в протидії корупції, обраний неправильно. Замість надання громадянам права проводити фактично «оперативно-розшукову діяльність», слід підвищити вимоги у КПК України до слідчих. Тому, це питання потребує подальшого вивчення. Запропоновано виключити зі ст. 45 КК України примітку, яка містить перелік корупційних злочинів, передбачених окремими нормами кримінального законодавства. Пропонуємо виключити зі статей 45–48 КК України словосполучення «крім корупційних злочинів» і включити до ст. 44 частину третю такого змісту: «Звільнення від кримінальної відповідальності не застосовується у випадку вчинення суб'єктом кримінального правопорушення (злочину), яке містить ознаки корупції і корупційного правопорушення, згідно з абзацом четвертим ч. 1 ст. 1, з абзацом п'ятим ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [2].

Сфери, стосовно яких здійснюється антикорупційна експертиза чинних

нормативно-правових актів Президента України та КМУ, обмежені. Слід розглянути подібні сфери з метою зазначеної експертизи також у вузькому розумінні. Є потреба в розробці методики визначення ризиків виникнення корупції в конкретних сферах суспільного життя, з урахуванням специфіки кожної та відповідних норм законодавства, що регулюють суспільні відносини у цих галузях. Антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів є превентивним заходом держави щодо можливих проявів корупційних дій за наявності потенційно корупційних факторів. Пропонується удосконалити Методологію проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, а саме: значно розширити коло корупціогенних факторів для проведення антикорупційної експертизи, включивши такі: фактори, які встановлюють широкі межі розсуду або можливість необґрунтованого виключення із загальних правил: 1) широта дискреційних повноважень; 2) визначення за формулою «вправі»; 3) вибірковий вимір обсягу прав; 4) надмірна свобода підзаконної нормотворчості; 5) прийняття нормативного правового акту за межами компетенції; 6) заповнення законодавчих прогалін за допомогою підзаконних актів за відсутності законодавчої делегації відповідних повноважень; 7) відсутність або неповнота адміністративних процедур; 8) відмова від конкурсних (аукціонних) процедур [25, с.195].

РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ Й ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

3.1. Зарубіжний досвід формування й реалізації антикорупційної політики держави

Необхідно зазначити, що заходи нашої держави, які спрямовані на запобігання й протидію корупції, є недостатньо дієвими. Україна посіла 130-те місце серед 180-ти країн у світовому Індексі сприйняття корупції (CPI) за 2017 рік. Про це йдеться у щорічному рейтингу, оприлюдненому міжнародною організацією Transparency International.

Можна взяти до уваги приклад запобігання й протидії корупції в Сінгапурі, де головним є притягнення виключно до кримінальної відповідальності, а також виключити умови, які створюють корупційні дії, що досягається через гідну оплату праці, ліквідації перешкод для розвитку економіки [50].

Румунія характеризується найагресивнішою антикорупційною політикою в Європейському Союзі. Чинне законодавство Румунії передбачає можливість перевірки спадку, залишеного особою, яка підозрювалась у вчиненні корупційних правопорушень, проте не може бути притягнута до відповідальності через її смерть. Незважаючи на те, що спадкоємці є законними набувачами активів, вони не можуть перешкоджати та/або заборонити проведенню розслідування та перевірки джерел походження статків. У разі доведення шахрайського, корупційного походження майна та коштів, воно підлягає конфіскації за загальним правилом [28, с.32].

В Ізраїлі антикорупційна система забезпечується системою «певного дублювання моніторингу» за можливими корупційними діями. Він здійснюється

урядовими організаціями і спеціальними підрозділами поліції, відомством Державного контролера, що володіє незалежністю від міністерств і державних відомств, і громадськими організаціями типу «Відомства за чистоту уряду». В Ізраїлі через значні соціальні пільги для урядовців та їхнє безжальне покарання при виявленні корупції низова корупція практично відсутня.

Доведених до суду корупційних злочинів в Ізраїлі не більше 5%, проте репутація людини, замішаної в корупційному скандалі, вкрай небажана [31, с.313].

В ціль боротьби з корупцією в Німеччині покладено завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Це досягається двома шляхами: конфіскаційним (конфіскація майна) і створенням належної правової бази для унеможливлення «відмивання» «брудних» грошей. Особливо слід виділити обов'язок банківських установ надавати правоохоронним органам інформацію про операції з грошима у розмірі понад 20 тис. німецьких марок за умов, що ця інформація буде використана виключно для розслідування. Законом закріплено правило: якщо громадянин робить внесок в банк у розмірі понад 50 тис. німецьких марок, він зобов'язаний пред'явити посвідчення особи [32, с.175].

Яскравим та позитивним прикладом «культури прозорості» є Південна Корея. Так, з 1999 р. в Сеулі діє програма «OPEN» – система контролю за розглядом заяв громадянами чиновників міської адміністрації. Вільний доступ до інформації про стан речей виключає необхідність особистих контактів з урядовцями або пропозиції їм хабарів з метою прискорити завершення процесу ухвалення рішення. Тому, «OPEN» шляхом виключення особистого спілкування урядовців і громадян як необхідної умови існування корупції виконує основну свою задачу – попередження корупційних діянь і відновлення довіри громадян до міської адміністрації [32, с.178].

Проведений аналіз зарубіжного досвіду вимагає підсумувати деякі висновки: корупція представляє собою глобальне наддержавне явище, боротьба з якою можлива лише у рамках тісної співпраці та взаємодії між державами. Світовий досвід протидії корупції показує, що універсальних методів проти неї не існує. Кожна країна обирає свій шлях державної антикорупційної політики,

ґрунтуючись на міжнародних стандартах у цій сфері.

Протидія корупції У Сінгапурі передбачала систему заходів, серед яких можна виокремити два етапи. Перший етап стосувався зміни законодавства – прийняття Акту про запобігання корупції з чітким переліком корупційних діянь і встановленням відповідальності за їх учинення, а також створення спеціального органу з протидії корупції – Бюро з розслідування випадків корупції з розширеними повноваженнями. Так, кримінальне законодавство Сінгапуру передбачає, що за умов доведення вини в отриманні хабаря до винного застосовують позбавлення волі або штраф (відповідно, п'ять років ув'язнення або 100 тис. доларів США) [50]. Якщо ж стосовно держслужбовця надійшло місце завідомо неправдиве повідомлення щодо вчинення відповідних незаконних діянь, то особі, яка вчинила поширення недостовірної інформації, за завідомо неправдиві свідчення загрожує покарання у виді одного року ув'язнення або штраф у 10 тис. доларів США. Іноземні особи, яких викрили в корупції, позбавляють права здійснювати господарську діяльність на території Сінгапуру. Другий етап полягав у підвищенні якості підбору кадрового державного апарату. Реалізація таких заходів була також пов'язана із застосуванням жорстких, репресивних методів у сфері боротьби з корупцією, що мало прояв у численних звільненнях працівників митниці та інших державних служб [38, с. 302]. До того ж, запровадження елементів електронного урядування дало змогу забезпечити функціонування органів влади в режимі реального часу та зробило максимально простим і доступним щоденне спілкування з громадянами, юридичними особами, організаціями. Зокрема, у Сінгапурі на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій надавали 1600 видів послуг населенню. Визначальна складова антикорупційної діяльності полягала в її спрямованості на мінімізацію впливу або нейтралізацію умов, що сприяють учиненню корупційних правопорушень. Зокрема, ефективними заходами впливу на корупцію слугували:

- 1) визначення оплати праці державних службовців формулою, наближеною до показників середньої заробітної плати успішного працівника в приватному

секторі; 2) щорічна звітність держслужбовців про майно, їх активи та борги з наданням широких повноважень для перевірки прокурорів. Стосовно осіб, щодо яких існувала підозра у вчиненні корупційних злочинів, прокурор застосовував перевірки банківських, акціонерних і розрахункових рахунків; 3) широкий доступ громадськості до інформації щодо корупції високопосадовців, а також створення позитивного іміджу та моральної підтримки непідкупних політичних лідерів; 4) ліквідація адміністративних бар'єрів для розвитку бізнесу й економіки загалом. Результати застосування зазначених заходів у Сінгапурі довели, що протидія корупції є одним із ключових факторів його економічного успіху [33, с.368]. Перелік ужитих заходів у сфері антикорупційної діяльності.

Також можна виділити основні антикорупційні елементи Сінгапуру:

- оплата праці державних службовців згідно формулі, прив'язаній до середньої заробітної платні успішно працюючих в приватному секторі осіб;
- контрольована щорічна звітність державних посадовців про їх майно, активи і борги; прокурор має право перевіряти будь-які банківські, акціонерні і розрахункові рахунки осіб, підозрюваних в порушенні Акту про запобігання корупції;
- велика строгість в справах про корупцію саме відносно високопоставлених урядовців для підтримки морального авторитету непідкупних політичних лідерів [49, с. 85].

У Японії (Індекс сприйняття корупції – 76, посідає 15 місце серед 175 держав) одним із найважливіших напрямів боротьби з корупцією вважають кадрову політику. Вона ґрунтується на принципі меритократії, тобто створення початкових умов для об'єктивно обдарованих і працелюбних людей, щоб вони в майбутньому мали шанс посісти високе суспільне становище в умовах вільної конкуренції. Таким чином, на керівних посадах у державі мають перебувати найбільш здібні особи, незалежно від їх соціального чи економічного походження [34, с. 24]. Гідний рівень матеріального забезпечення є складовою престижу державної служби в Японії.

3.2. Інноваційні підходи щодо оптимізації механізмів боротьби з корупцією в Україні

Рівень та масштаби корупції в країні, ефективність протидії корупційним процесам значною мірою залежать від доброчесності виборних посадових осіб, демократичності політичної системи загалом і виборчого процесу зокрема. Але це можливо лише за умови систематичного проведення вільних та чесних виборів на демократичних засадах та встановлення чітких правил здійснення такими посадовими особами своїх повноважень [40, с.43].

Важливим фактором запобігання проявам корупції є вдосконалення діяльності органів по боротьбі з корупцією. Необхідно більше уваги приділяти своєчасному реагуванню на повідомлення громадян, засобів масової інформації, результати соціологічних досліджень про корупційні діяння та інші протиправні дії посадових осіб, поширеність корупції в окремих відомствах.

Одним із головних напрямів має бути створення умов, які б обмежували безпосередній контакт з клієнтом і таким чином унеможлилювали скоєння корупційних діянь державними службовцями.

Також важливим є високий рівень поінформованості приватних осіб щодо діяльності органу влади, оскільки надання належної, повної та достовірної інформації особам, які звертаються до певного органу місцевого самоврядування або мають на меті отримати інформацію про цей орган, є одним із основних засобів запобігання корупційним правопорушенням [48].

Одним із прогресивних способів надання інформації щодо функціонування органу місцевого самоврядування може бути впровадження консультацій за

допомогою Інтернету в онлайн режимі. У випадку відсутності доступу до мережі Інтернет у більшості жителів відповідної територіально-адміністративної одиниці можливим є встановлення у приміщенні органу місцевого самоврядування спеціальних терміналів, за допомогою яких відвідувачі зможуть отримати інформацію, яка міститься на веб-сторінці даного органу. Таким чином, жодна особа не буде обмежена у своєму праві отримати повну та достовірну інформацію, тому числі з використанням новітніх технологій. Дослідження засвідчують, що найпоширенішими чинниками корупції є бажання приватних осіб «прискорити вирішення питання», що має неодмінним наслідком сплату неофіційних платежів; затягування процесу оформлення документів тощо [42].

Прозорість надання адміністративних послуг: Забезпечення прозорості адміністративних процедур має значення для усвідомлення приватними особами всього комплексу прав, які вони мають. Досягненню цього буде сприяти розміщення в приміщеннях органів місцевого самоврядування змістових інформаційних стендів із детальною та доступною інформацією про права осіб та особливості їх реалізації. Інформування громадян повинно стати повноцінним обов'язком органу місцевого самоврядування, що гарантує право особи: на отримання інформації щодо адміністративних процедур та своїх прав і обов'язків у зв'язку із їх проведенням; на ознайомлення із матеріалами справи, робити із неї виписки та копії (в тому числі із використанням технічних засобів); бути вислуханою до прийняття рішення, насамперед давати пояснення у письмовій формі, а також подавати інші докази; подавати клопотання про відвід посадової особи, про залучення свідків, про витребування документів або іншої інформації, про призупинення процедури [41, с.6].

В органах місцевого самоврядування варто застосовувати принцип розподілу приміщення (будівлі) органу на «відкриту» та «закриту» частини. Це передбачає створення приймальні, до якої може потрапити будь-яка особа, а в іншу частину приміщення дозволяється вхід і перебування лише його працівникам. Як виняток, інші особи можуть потрапити в цю частину лише за перепусткою, а це вже додаткова можливість контролю, адже можна завжди перевірити, хто і до кого

приходив [43, с.628].

Політичний діалог між європейським Союзом та Україною розпочався з 14 червня 1994 року, коли було підписано Угоду про партнерство і співробітництво [44, с. 187]. В рамках інтеграційного процесу, окрім іншого, передбачається приведення у відповідність до стандартів ЄС законодавства України у сфері протидії й запобігання корупції. Необхідність гармонізації встановлена комплексом нормативно-правових актів України, зокрема, Законом України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року, Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання в 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 28 березня 2012 року та ін.

У міжнародно-правових документах наявні різні підходи до розуміння корупції. Спеціалісти цієї організації визначили корупцію як «виконання посадовими особами будь-яких дій або ж бездіяльність у сфері виконання їхніх посадових повноважень за винагороду в будь-якій формі в інтересах того, хто надає цю винагороду, як з порушенням посадових інструкцій, так і без такого порушення» [47, с.21]. Практичний досвід правових держав світу у сфері боротьби з корупційними злочинами дає змогу сформулювати уявлення про основи передової національної антикорупційної стратегії, вироблення якої сьогодні необхідне в Україні. Відповідно, наразі вітчизняна влада повинна: розробити єдину державну політику в сфері боротьби з корупцією, яка містила б комплекс заходів державного, політичного, економічного, соціального і правового характеру; сформулювати спеціальну антикорупційну службу, незалежну від усіх гілок влади, яка забезпечила б контроль за діяльністю державних органів різних рівнів; забезпечити незалежне функціонування судової влади, за прикладом правоохоронних систем Італії, США, Великої Британії чи Франції [46, с.204].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було проведено дослідження на тему, яка є актуальною для сфери публічного управління та адміністрування в сучасних умовах розвитку держави. Робота розкриває механізми запобігання проявам корупції в системі державної служби.

1. Сформульовано дефініція корупції як виду кримінального діяння, а саме корупція – це взаємодія мінімум двох зацікавлених сторін (в якій одна з них обов'язково є представником влади), що пов'язані між собою у задоволенні особистих потреб та інтересів, а також це відхилення від загальноприйнятих норм поведінки осіб, уповноважених на здійснення певних функцій (державних, соціальних, політичних тощо).

2. Окреслено основні причини корупції:

- Проблема побутового рівня, тобто подяка у вигляді грошей, подарунку за послуги вчителю або лікарю тощо вважається нормою, а на Заході – це прояви корупції;
- Суспільство звикло вирішувати проблеми методом «хабаря»;
- Політична корупція у парламенті;
- Брак політичної волі національних лідерів щодо ефективного протистояння проявам корупції, насамперед проявам політичної корупції;
- Кумівство та політичне заступництво, внаслідок чого формуються особисті стосунки (таємні домовленості), що ослаблюють механізми контролю та запобігання корупції;

- Нерозвинене (слабке) громадянське суспільство, внаслідок чого громадяни не мають достатнього впливу для ефективного контролю за діями законодавчої, виконавчої та судової гілок державної влади

3. Дослідженню антикорупційне законодавство, що свідчить про його неефективність, що дає підстави для висунення також гіпотези про не врахування рівня правової культури та правосвідомості громадян при розробці державної антикорупційної політики. Для вироблення ефективної державної політики протидії корупційній злочинності має бути побудована концепція комплексного впливу на прояви корупції, яка, серед іншого, включає: підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян, соціальні заходи, наукове супроводження вироблення й реалізації державних заходів протидії; забезпечення ефективності кримінальної юстиції.

Україна повільно але впевнено намагається побороти корупцію, необхідні сили на подолання опору зі сторони політиків, які бояться втратити контроль над державою. Суспільство долає цей опір, але це забирає багато часу, якого в Україні обмаль. Яскравий приклад – створення Антикорупційного суду. Ми могли його мати раніше, ще в 2017 році, проте почули заперечення з боку коаліції та Президента. Національне агентство з питань запобігання корупції перетворилося на недієздатну установу, яка не має доступу до всіх державних реєстрів, а отже, не може перевіряти достовірність декларацій чиновників.

4. Станом на 1 червня 2018 року за результатами розгляду 259 складених НАЗК протоколів за ст. 172-4–172-9 КУпАП (адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією) судами першої інстанції винною визнано 61 особу, тобто менш як 24% від загальної кількості таких справ.

Що стосується періоду з 1 червня по 31 грудня 2018 року, то в Єдиному державному реєстрі судових рішень розміщено 312 справ, розглянутих судами першої інстанції за аналогічними протоколами, що надійшли від НАЗК. Ці дані свідчать про зростання кількості надісланих НАЗК протоколів у порівнянні з попереднім періодом. Проте за цими протоколами лише 30 осіб визнано винними (з накладенням адміністративного стягнення), що становить близько 10% від

загальної кількості.

5. Визначено основні напрямки запобігання корупції:

- Боротьбу з корупцією потрібно починати з себе, не давайте хабар, а краще зверніться за допомогою до правоохоронних органів чи суду. Якщо ж хабар саме ці органи і вимагають, в такому випадку є лише один законний шлях боротьби, це звернення за допомогою до правозахисних організацій, політичних партій та громадських організацій які мають на меті боротьбу з корупцією. Громадяни підтримують в першу чергу каральні методи викорінення корупції: 55% вважають, що передовсім потрібно жорстко карати усіх, хто причетний до корупції. Ще 28% вважають, що подолати корупцію можна шляхом усунення корупційних ризиків. Прихильники боротьби з корупцією «через виховання» явно у меншості – 12%. При цьому найменша кількість прихильників репресивних методів проживає на Сході – 47%.

Окреслено перелік нормативно-правової бази щодо запобігання проявам корупції із 45 пунктів.

- в громадян складається враження, що корупція – це «іржа», яка вкрила держустанови, тому треба вжити жорстких заходів для покарання винних – і тоді держустанови знов стануть спроможними на чітку та злагоджену працю. На жаль, навіть якби покарання чиновників усіх рівнів поклато край отриманню ними неправомірної вигоди, немає жодної гарантії, що завдяки таким крокам покращиться робота самих держустанов. Ситуація може погіршитися, оскільки позбавлені доступу до «годівниці» службовці можуть банально саботувати виконання своїх посадових обов'язків.

- економічній сфері – реформування економіки, яке б звело до мінімуму економічне підґрунтя корумпування суспільних відносин. На практиці це досягається шляхом ліквідації (реформування) певних соціальних інститутів, спрощення процедур прийняття управлінських рішень, зменшення службової дискреції, належного матеріального забезпечення службовців.

- реформа податкової системи – необхідна як для стабілізації державних фінансів

так і для поліпшення бізнес-середовища. Адже складність податкової системи суттєво погіршує ефективність адміністрування податків і наповнення державного бюджету, підвищує тінізацію економіки. Зниження рівня податкового навантаження на бізнес і скорочення витрат часу платників на нарахування й сплату податків зменшує економічне підґрунтя корумпування суспільних відносин.

- реформа міжбюджетних відносин має бути тісно пов'язаною з реформою місцевого самоврядування й адміністративно-територіальною реформою, що забезпечить створення системи адміністративно-територіальних одиниць, спроможних виконувати покладені на них функції, що дозволить зменшити інституційні прояви корупції. Адже брак ресурсів на делеговані повноваження знижує відповідальність місцевої влади за якість послуг, що надаються. У Бюджетному кодексі видаткові повноваження розподілені як відповідальність за фінансування бюджетних установ за типом (школи, лікарні), а не суспільною функцією (освіта, медична допомога). Формування бюджетів на рівні закладів ґрунтується на секторних нормативах. У результаті органи місцевого самоврядування обмежені в можливостях оптимізувати ресурси.

- у сфері технічного регулювання: поділ функції стандартизації, контролю відповідності й ринкового нагляду між різними органами з метою уникнення конфлікту інтересів; скасування реєстрації виробниками/постачальниками продукції декларацій про відповідність продукції в центральному органі виконавчої влади з питань технічного регулювання; добровільний принцип застосування національних і регіональних стандартів за винятком тих, на які є посилення в технічних регламентах; виключення з переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, продукцію, оцінювання відповідності якої здійснюється згідно з технічними регламентами, й продукцію (послуги) з низьким ступенем ризику.

- антикорупційна складова реформи системи соціальної підтримки передбачає підвищення прозорості і спрощення механізмів соціальної підтримки: посилення адресного характеру надання соціальної підтримки; підвищення ефективності

управлінських рішень у системі соціальної підтримки населення; запровадження стимулів до економічно відповідальної поведінки одержувачів соціальної підтримки.

6. Досліджені інноваційні підходи для подолання корупціогенних факторів, а саме важливим фактором запобігання проявам корупції є вдосконалення діяльності органів по боротьбі з корупцією. Необхідно більше уваги приділяти своєчасному реагуванню на повідомлення громадян, засобів масової інформації, результати соціологічних досліджень про корупційні діяння та інші протиправні дії посадових осіб, поширеність корупції в окремих відомствах.

Одним із головних напрямів має бути створення умов, які б обмежували безпосередній контакт з клієнтом і таким чином унеможлилювали скоєння корупційних діянь державними службовцями.

Враховуючи викладений матеріал в магістерській роботі можна внести такі пропозиції:

1. Варто послабити вплив політиків і суддівського корпусу на ці процеси і посилити роль громадськості.
2. Необхідна зміна керівництва через нову процедуру відбору.
3. Повинні запрацювати автоматична перевірка декларацій та моніторинг рівня життя держслужбовців.
4. Варто посилити контроль за фінансами політичних партій, їхня фінансова звітність має бути переведена у електронний формат.
5. Слід провести приватизацію більшості державних підприємств за відкритими конкурентними процедурами, ті ж, які залишаться у державній власності, мусять діяти прозоро і звітувати за повною програмою.
6. Необхідно переглянути законодавство в цілому, зокрема, закінчити реформу податкової системи, звужити дискреційні повноваження, позбутися неоднозначності та положень, що мають занадто обмежувальний характер, що призводить до зловживань з боку посадових осіб. Надалі треба стежити за тим, щоб усі законопроекти проходили антикорупційну перевірку і були доповнені антимонопольними положеннями, які запобігатимуть зниженню рівня

конкуренції через дискримінаційні чи дискреційні норми.

7. Аби подолати корупцію в Україні, слід в першу чергу привести антикорупційне законодавство у відповідність до вимог ООН і Європейського Союзу. Потрібно мобілізувати всю правоохоронну систему на боротьбу з корупцією. А це: реформа судової системи (виборність суддів, вибори на чітко обмежений термін не більше 10-ти років), обмеження суддівського імунітету; виборність губернаторів і глав районів прямим таємним голосуванням на альтернативній основі. Це вимагає прийняття нової редакції Конституції, але затвердженої в законний спосіб через парламент.

ДОДАТКИ

Додаток А

Загальнодержавні принципи

На основі викладеного матеріалу

Додаток Б

Топ-корупціонери з 2015 по 2017 рр.:

Журналістське розслідування «Наші Гроші»

Топ-чиновник*	Стаття	Покарання	Суть злочину (за версією слідства)	Вирок набув сили
Іванченко Василь Миколайович, голова Доманівської РДА Миколаївської області (квітень 2014 – вересень 2016 рр) Вирок від 30.10.2017	Зловживання владою або службовим становищем	Визнано невинуватим та виправдано за відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення. Прокурор подав апеляцію, розгляд якої призначено на 05.04.2018. У цій справі 27.05.2016 суд вже виносив вирок, яким Іванченка було засуджено до 4 років позбавлення волі умовно. 19.08.2016 апеляційний суд цей вирок скасував і призначив новий розгляд, при якому экс-голова РДА було виправдано.	У липні 2014 голова РДА фактично привласнив 111 тонн пшениці на суму 208 679 грн, яку за допомогою знайомого підприємця та начальника районної міліції зібрав із ділянки, яку особи засіяли, не отримавши договору оренди (при цьому вони отримали дозвіл на розробку проекту землеустрою для відведення ділянки в оренду). Голова РДА вину не визнав, просив виправдати.	Ні
Остринський Віктор Костянтинович,	Зловживання владою або службовим	4 років позбавлення волі з позбавленням права займати посади, пов'язані з	Разом зі своїм першим заступником у 2008 році виділили 37 га	Ні

<p>голова Обухівської РДА Київської області (2006-2010 рр.</p> <p>Вирок від 04.01.2017</p>	<p>становищем</p>	<p>виконанням організаційно- розпорядчих функцій строком на 2 роки.</p> <p>На вирок подано апеляцію, розгляд якої призначено на 10.01.2018.</p>	<p>(вартість 119 213 686 грн) в Обухівському районі 19 приватним особам, понад 10 га яких – з водного фонду і рекреаційних земель (два острови), які перебували в користуванні ТОВ ЦППП “Бізнес і право”.</p>	
<p>Олександр Сухомлин, заступник міністра економ розвитку (2010-2011, жовтень 2014)</p> <p>Вирок від 22.12.2016</p>	<p>Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем</p>	<p>Як повідомив у лютому 2017 року повідомив головний військовий прокурор Анатолій Матіос, Сухомлин уклав угоду зі слідством і відшкодував до держбюджету 22 млн грн.</p> <p>Деталі цієї угоди невідомі, оскільки у держреєстрі її немає.</p>	<p>Зі слів Луценка, Сухомлина обвинувачували у тому, що «будучи в 2010-2014 роках головою аукціонного комітету із продажу нафти, газового конденсату, скрапленого газу й вугілля, діючи за попередньою змовою з Януковичем, Азаровим і Курченком, а також, імовірно, з іншими членами злочинної організації, незаконно заволодів в інтересах цієї організації майном ПАТ«Укргазвидобуван ня» і ПАТ «Укрнафта», а саме – виробленим ними скрапленим газом на загальну суму понад 2 млрд грн».</p>	<p>Так</p>
<p>Супрун Микола Степанович, голова Бобровицької РДА Чернігівської області (на посаді з 23.05.2014 по 07.10.2015)</p> <p>Вирок від 05.12.2016</p>	<p>Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою</p>	<p>6 років позбавлення волі; -заборона займати посади, пов’язані з державною службою на 2 роки; -конфіскація всього майна що є його власністю; -позбавлення 5 рангу 3 категорії державного службовця.</p> <p>У справі вже був вирок 19.02.2016 про засудження Супруна до 6 років, який був скасований апеляцією і</p>	<p>У серпні 2015 отримав 45 тис грн від директора ТОВ «Інтергаз-5000» за сприяння у виділенні ділянки 0,4 га і зміни її цільового призначення з с/г під будівництво АГЗС. Голова РДА вину не визнав – стверджує, що отримував спонсорську допомогу на будівництво РАЦСу у Бобровиці. Просив його</p>	<p>Ні</p>

		відправлений на новий розгляд. Другим вироком 05.12.2016 Супрун був засуджений до 7 років позбавлення волі, а апеляція зменшила термін до 6 років. Зараз справа на розгляді у касації.	виправдати.	
Шкаврон Микола Іванович, перший заступник голови Києво-Святошинської РДА, в.о. голови (серпень 2012 – січень 2013) Вирок від 18.11.2016	Зловживання владою або службовим становищем	5 років позбавлення волі умовно із позбавленням права обіймати посади в органах державної влади, місцевого самоврядування, на державних та комунальних підприємствах (організаціях, установах), пов'язані із здійсненням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій на 2 роки; штраф 10200 грн. Пом'якшувальними обставинами для Шкаврона суд визнав його щире каяття та активне сприяння розкриттю злочину. Комісія з визначення розміру збитків Києво-Святошинською РДА не створювалась та, відповідно, розмір збитків, які підлягають відшкодуванню, не визначала.	У жовтні-грудні 2012 року підписав незаконні розпорядження, за якими з володіння ДП "Науково-дослідний виробничий агрокомбінат "Пуща-Водиця" вибуло 350 га (зазначена у вирокі вартість – 373 900 000 грн) в межах Софіївсько-Борщагівської сільради, які він розпорядженнями безоплатно передав у власність підставних осіб.	Так
Вакулєнко Василь Олександрович, голова Глобинської РДА Полтавської області (березень 2015 – червень 2016) Вирок від 17.11.2016	Зловживання впливом	Штраф 12750 грн. Уклав угоду про визнання винуватості із прокурором прокурором Кременчуцької місцевої прокуратури.	У травні 2016 року отримав неправомірну вигоду \$23 тис від директора ТОВ «Біфлекс» Андрія Степорука за сприяння в оформленні права користування на будівлю колишньої Федорівської загальноосвітньої школи в с.Федорівка Глобинського району Полтавської області.	Так
Підгайний Ярослав	Привласнення, розтрата майна	7 років позбавлення волі з конфіскацією всього	У 1996 році розікрали 250 тис грн державних	Ні

<p>Михайлович, перший заступник міністра вугільної промисловості України</p> <p>Вирок від 07.11.2016</p>	<p>або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем</p>	<p>особистого майна, заборона обіймати посади керівника підприємства, установи, організації всіх форм власності 3 роки.</p> <p>Звільнено від покарання у зв'язку із закінченням строків давності.</p> <p>Зараз справа перебуває у касаційній інстанції.</p> <p>Деталі цієї справи описували журналісти у 2000 р.</p>	<p>коштів, перерахувавши їх з ДП «Західвуглезбутпостач» на користь ТОВ «Укрінтерстрой ЛТД» за ремонтно-будівельні роботи малої зали засідань колегії Мінвуглепрому, які не були виконані.</p>	
<p>Вакуленко Анатолій Дмитрович, заступник начальника управління реструктуризації шахтного фонду Міністерства вугільної промисловості України**</p> <p>Вирок від 07.11.2016</p>		<p>6 років позбавлення волі з конфіскацією всього особистого майна, заборона обіймати посади керівника підприємства, установи, організації всіх форм власності 3 роки.</p> <p>Звільнено від покарання у зв'язку із закінченням строків давності.</p> <p>Зараз справа перебуває у касаційній інстанції.</p>		Ні
<p>Лісний Петро Гнатович, голова Петриківської РДА Дніпропетровської області (2005-2009 рр)</p> <p>Вирок від 07.09.2016</p>	<p>Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою</p>	<p>19.12.2016 апеляційний суд скасував виправдувальний вирок щодо Лісного від 07.09.2016.</p> <p>Зараз справа знаходиться на новому розгляді у суді першої інстанції.</p> <p>Це не перший вирок у справі. У 2014 році суд засудив Лісного до 3,5 років позбавлення волі умовно. У подальшому апеляція цей вирок скасувала і передала на новий розгляд.</p>	<p>У 2007 Лісний віддав в оренду ПП «Легіонер» 52 га землі. Надалі Лісний і засновник ПП подарували це підприємство за хабар у \$400 тис (на той час 2 млн грн) зацікавленій особі-хабародавцю. Справа на розгляді в суді з 2008 року. Лісний свою вину повністю заперечує і називає справу замовною.</p>	Ні
<p>Немировський Ігор Якович, заступник Голови</p>	<p>Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання</p>	<p>10 років позбавлення волі -заборона обіймати посади, пов'язані з виконанням</p>	<p>У серпні 2014 у Кіровограді він отримав хабар у 357 тис грн за сприяння у прийнятті</p>	Ні

Державної інспекції сільського господарства України (був призначений на посаду у квітні 2014 р)

Вирок від 09.02.2016

неправомірної вигоди службовою особою

організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій в ОД ВВ та МС на 3 роки;

– конфіскація 1/2 частини всього майна, яке є його власністю;

– позбавлення 5 рангу посади державного службовця.

05.04.2017 Апеляція виключила з мотивувальної частини вироку класифікуючи ознаку про вимагання хабара і зменшила термін ув'язнення з 10 до 3 років.

26.10.2017 Вищий спец суд скасував ухвалу апеляції, призначивши новий розгляд у цій інстанції (призначено на 18.01.2018). Немировського звільнити з-під варти.

Зокрема, ВССУ зазначив, що апеляція не взяла до уваги той факт, що всі копії ухвал, які були підставою для проведення НСД щодо Немировського, на які суд першої інстанції посилався у вироку, були відкриті стороні захисту і долучені до матеріалів провадження лише на стадії апеляційного перегляду вироку. А це є підставою для визнання судом відомостей, що містяться в них, недопустимими як докази.

керівництвом Держінспекції сільського господарства в Кіровоградській області позитивного рішення про видачу ТОВ ВКФ «Велта» дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву із ділянки площею 51 га для розробки кар'єру з видобутку ільменіту. Хабар з розрахунку 7 000 грн за кожний гектар. Немировський свою вину не визнав, вказує на провокацію з боку правоохоронних органів.

Головач Андрій Володимирович, перший заступник голови Державної податкової служби України

Вирок від 2016 року

Як повідомив у лютому 2017 роуу генпрокурор Юрій Луценко, Головач уклав угоду про визнання винуватості і «сплатив до державного казначейства 130 млн грн».

Деталі цієї угоди невідомі, оскільки у державному реєстрі її немає.

Обвинувачення в участі у злочинній організації і незаконному відшкодуванні ПДВ підприємствам з ознаками фіктивності, що знаходилися під контролем злочинної групи Януковича, Азарова, Клименка на

Так

			суму 3 млрд 166 млн грн	
Лежух Іван Петрович, голова Монастирищенської районної державної адміністрації	Зловживання владою або службовим становищем	4 місяці арешту з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з організаційно-розпорядчими та фінансово-господарськими функціями в органах державної влади та місцевого самоврядування строком на 2 роки. Звільнено від покарання у зв'язку із закінченням строків давності. За даними ЗМІ, у 2007 році Лежух був засуджений по цій справі до 3,5 років позбавлення волі, але потім цей вирок був скасований.	Разом із керівником апарату РДА у 2005 році заволоділи бюджетними коштами у розмірі 20 тис грн, виділеними на виготовлення двох меморіальних дошок та пам'ятника «Невідомому солдату». Вину не визнав, називав справу замовною.	Так
Вирок від 16.03.2015				

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - № 304;

2. Про запобігання корупції: Закон України за станом на 14.10.2014//Відомості Верховної Ради України 2014, №49;
3. Про очищення влади: Закон України за станом на 16.09.2014//Відомості Верховної Ради України 2014, № 1682-VII;
4. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією» від 16.03.2005 р, №16;
5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015;
6. Національна система доброчесності – 2015. // Офіційний веб-сайт громадської організації «Трансперенсі Інтернешнл Україна». – Режим доступу : http://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/11/nis_assessment_ukr_0.pdf;
7. Ахтирська Н. Міжнародний досвід боротьби з корупцією як вектор формування національної анти-корупційної політики: огляд законодавства Румунії / Н. Ахтирська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/4910/>;
8. Банчук О. Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування/ практичний посібник онлайн;
9. Бездольний М. Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції / М. Ю. Бездольний // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 38–43;
10. Бойко А. М. Детермінація економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки (теоретико-кримінологічне дослідження) : [монографія] / Бойко А. М. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 380 с.;
11. Бусол О. Ю. Аналітична розвідка як складова інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів Державної служби боротьби з економічною злочинністю / О. Ю. Бусол // Інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення протидії злочинам у сфері економіки : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (24 жовтня 2007 р.). – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2007. – С. 68–73;
12. Бусол О. Ю. Правоприменительные коллизии антикоррупционного

законодавства України / О. Ю. Бусол // Закон и жизнь: Международный научно-практический правовой журнал – Молдова, 2013. – № 9/2 (261). – С. 37–40;

13. Бусол О. Ю. Стан та причини корупційних правопорушень в галузі охорони здоров'я України: за даними соціологічного дослідження / О. Ю. Бусол // Молдова, 2014. – № 3 (07). – С. 71;

14. Голмс С. Політична корупція перехідної доби / С. Голмс : [За ред. С. Коткіна, А. Шайо]. – К.: К.І.С., 2004. – 440 с;

15. Заброда Д.Г. Взаємодія суб'єктів боротьби з корупцією (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук / Д.Г. Заброда. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2005. – 19 с.;

16. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : [у 3 кн.] / А. П. Закалюк. – Київ : Ін Юре, 2007.;

Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html>;

17. Запобігання і протидія політичній корупції в системі державного управління України : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 «Механізми держ. упр.» - Київ, 2013;

18. Кальниш Ю.Г. Концепція наукового супроводу державної політики України у сфері протидії корупції [Електронний ресурс] / Кальниш Ю.Г. : режим доступу - <http://www.niss.gov.ua/>;

19. Костенко О. М. Як боротися з корупцією [Електронний ресурс] / О. М. Костенко // Віче. – 2008. – № 18. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1105/>;

20. Костицький М. В. Деякі питання методології юридичної науки / М. В. Костицький // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 3–11;

21. Кожен третій українець готовий відмовитися платити хабар // Офіційний веб-сайт громадської організації «Трансперенсі Інтернешнл Україна». – Режим доступу: http://ti-ukraine.org/_publications/kozhen-tretij-ukrajinetz-hotovuj-

vidmovy tysya-platyty-habar/;

22. Коткін С. Політична корупція перехідної доби / Коткін С., Шайо А. – К.: КІС, 2004. – 440 с.;

23. Користін О. Є. Загальні підходи до визначення корупційних злочинів у сфері службової та професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ / О. Є. Користін, А. І. Посполітак // Право і суспільство. – 2014. – № 2. – С. 170–176;

24. Кулаковський Р. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією / Р. Кулаковський // Юрид. журн. – 2005. – № 6;

25. Кузнецова О. А. Зарубежный опыт борьбы с коррупцией: проблемы и эффективность / О. А. Кузнецова // Вестник Тамбовского университета. Серия : Гуманитарные науки. – 2014. – № 2 (130). – С. 195–197;

26. Леонов О. Запобігання та протидія корупції : навчально-методичний посібник / О. Леонов. – Донецьк: Донецький обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2011. – С. 4.;

27. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : [монографія] / М.І. Мельник. – К.: Атіка, 2001. – 304 с.;

28. Мельник М. І. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / М. І. Мельник. – К., 2002. – 32 с.;

29. Мельник І.М. Професійне навчання персоналу державної служби як складова державної кадрової політики / І. М. Мельник // Університетські наукові записки. - 2008. - № 4. - С. 387-392;

30. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія / М.І. Мельник. – К.: Юридична думка, 2004. – С. 49;

31. Михальченко О.М. // Корупція в Україні як фактор соціальної та політичної дійсності / О.М. Михальченко // Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонац. дослідж. – 2007. – Вип. 35. — С. 313-322.;

32. Моисеев В. В. Международный опыт противодействия коррупции / В. В. Моисеев // Мировые проблемы. Внешняя политика. – 2013. – № 3. – С. 175–179.
33. Невмержицький Є.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : [монографія] / Невмержицький Є.В. – К. : КНТ : Академія прокуратури України. – 2008. — 368с.;
34. Невмержицький Є.В. Корупція як соціально-політичне явище: особливості проявів і механізми подолання в сучасній Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук / Є.В. Невмержицький. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 1999. – 24 с.;
35. Нестерович В. Ф. Роль громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні / В. Ф. Нестерович. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. № 3. С. 5-13;
36. Обухов Д. П. Исследование опыта зарубежных стран в сфере борьбы с коррупцией / Д. П. Обухов // Журнал правовых и экономических исследований. – 2011. – № 4. – С. 65–69;
37. Одинцова О. В. Джерела кримінологічної інформації про організовану злочинність та їх використання у кримінологічній науці та практиці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / О. В. Одинцова. – Харків, 2012. – 18 с.;
38. Порта Донатела дела. Брудні оборудки: Учасники, ресурси та механізми політичної корупції / Порта Донатела дела, А. Ванучі. – К.: К.І.С., 2006. – 302 с.;
39. Попов В.І. Прояви корупції в сучасних умовах/В.І.Попов//Корупція: стан і проблеми: матеріали конф.-К.-1996.-с.55;
40. Сergygin С. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади України : дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / С. Сergygin; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. Ін-т держ. упр. – Х., 2010. – С. 43.;
41. Скулиш Є. Шляхи подолання корупції в Україні / Є. Скулиш // Юридичний

вісник України. – 2011. – №32. – С. 6;

42. Стан корупції в Україні /// порівняльний аналіз загальнонаціональних досліджень: 2007, 2009, 2011 та 2015;

43. Романюк Б. В. Законодавство України та зарубіжних країн щодо протидії корупції. Міжнародний досвід боротьби з корупцією : [монографія] / Б. В. Романюк, О. Ю. Бусол. – Кіровоград : ТОВ «Поліграф-Сервіс», 2010. – 628 с;

44. Рогульський С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С. Рогульський; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 187 с.;

45. Тіньков Андрій Леонідович Запобігання і протидія політичній корупції в системі державного управління України/ Автореферат від 27.02.2013 року//Національна академія державного управління при Президентіві України;

46. Тучак Р.М. Корупція як соціально–правове явище / Р.М. Тучак // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць. – Х.: Вид–во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. – № 3 (30). – С. 203–209;

47. Тучак Р.М. Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук / Р.М. Тучак. – Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2007. – 21 с;

48. Філл М. Політична корупція, демократизація та реформа / Політична корупція перехідної доби / [Пер. з англ. С. Коткіна та А. Шайо]. – К.: К.І.С., 2004;

49. Шутак І. Дефекти дефініцій міжнародного права: теоретико-методологічні і техніко-юридичні аспекти / І. Шутак // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2009. – № 3. – С. 85–91;

50. Grabosky Peter N. Citizen coproduction and corruption control/Peter N. Grabovsky